

SAVA

Izhaja vsako soboto ob 5 uri zvečer. Uredništvo in upravnništvo: Kranj št. 170 (Prevčeva hiša). — Naročnina za celo leto K 4.—, za pol leta K 2.—, za četrta leta K 1.—. Za vse druge države in Ameriko K 5'60. — Posamezne številke po 10 vinarjev. — Vse dopise je naslavljati na uredništvo lista „Sava“ v Kranju. Inerate, naročnino, reklamacije pa na upravnništvo „Sava“ v Kranju. — Dopisi naj se blagovoljivo frankirajo. Brezimni dopisi se ne priobčujejo. Reklamacije so poštnine proste. — **Inserati:** štiristopna petit-yrsta za enkrat 12 vin., za dvakrat 9 vin., za trikrat 6 vin., večji inserati po dogovoru. Inserati v tekstu, poslana in posmrtnice dvojno. Plaćujejo se naprej. — Rokopisi se ne vračajo. — Brzjav: „Sava“, Kranj. Čekovni račun pri c. kr. poštno-hranilničnem uradu št.: 41.775.

Desetletnica Sokola v Tržiču in razvitje prapora.

Nad vse pričakovanje lepo se je završila pretečeno nedeljo ta, za naše društvo tako pomembna slavnost. Hudomušni vremenski bog si nam je hotel sicer malo kujati, kajti še dopoldne nam je poslal malo plohico. Ko pa je videl, da se rudeče srajce prav nič ne menijo za njegovo nagajivost, pač pa da jih je vedno več, se je očitno malo sramoval, in popoldne pozaprl vse svoje zatvornice, skozi katere navadno pošilja in izliva svoje mokre zaloge na našo zemljo. Ali popolnoma premagati pa se kljub temu ni mogel, in ob 1. uri popoldne je stresel s svojega mokrega plašča zadnje kaplje. Ravno v tistem času se je naše društvo pripravljalo na pohod na kolodvor k vsprejemu gostov, in one kaplje so padle na naš nerazviti prapor, ki je bil na ta način krščen in blagoslovljen tudi od zgoraj. — Na kolodvoru so se zbrala vsa že dopoldne došla sokolska društva: Bled, Jesenice in Radovljica, domačega in okoliškega društva pa je bilo nebroj. Par minut pred prihodom vlaka se je pripeljala k vsprejemu tudi gospa kumica z družicami. Ko je vozil vlak v postajo, zaorili so navdušeni „na zdar“-klici v pozdrav gostom. Z vlakom so se pripeljala sokolska društva Kranj, Škofja Loka in Železniki, deputacija ljubljanskih sokolskih društev z Zvezinim zastopnikom, Čitalnica v Kranju z zastavo in mnogo civilnih ljudi iz Škofjeloke in Kranja. Pred kolodvorom se je brž razporedil sprevod. Prva je korakala godba prostovoljnega gasilnega društva v Kranju, za njo je šlo predsedstvo Gorenj. Sokol. Župe z zastopnikom Slov. Sok. Zveze, društva Jesenice, Bled, Radovljica, Škofjaloka in Železniki, Kranj in zadnje je korakalo domače društvo. Ves sprevod je šel šest praporov in 103 Sokole v kroju; pred sprevodom ob straneh in za sprevodom pa se je valila množica drugega občinstva. Pred vhomom v Tržič je bil postavljen krasen slavolok z sokolskim grbom v sredi, na

straneh pa letnici 1903—1913. Koliko ugleda in ljubezni uživa društvo Sokol v Tržiču, je bil najboljši dokaz ta, da je visela po glavnem trgu iz vsake hiše slovenska trobojnica; brez nje je bilo par nemških in par katoliških hiš. Pred hišo, kjer se je porodil naš Sokol, pred gostilno gospe Pernetove je bil postavljen okusno okrašen oder za razvitje prapora. Ko se je razpostavilo Sokolstvo okoli odra, na katerem so bile zbrane družice liki krasen venec rož okoli gospe kumice, stopil je na oder naš delayni brat starosta Marinček, in nagovoril navzoče sledeče: „Bratje! Pred 50. leti so presadili modri slovenski možje sokolsko sadiko v naša tla. Leto prej pa sta jo bila pogreznila v češko zemljo Fügner in Tyrš. Rekel sem modri slovenski možje. To so tudi bili. Kajti že tedaj so vedeli in videli, da bo Sokolstvo ščit in oklep, obkop in trdnjava slovenskemu narodu, da bo Sokolstvo nova in trajna vez med Slovanstvom in slovenskim narodom, ki se je bil vsled teže časov in dogodkov odtrgal od velike gore Slovanstva in se zavalil daleč od nje, in da bo moral slovenski narod prebresti rudeče morje Sokolstva, če hoče priti v svojo obljubljeno deželo. Od takrat je prepreglo Sokolstvo našo domovino kakor velika mreža.

Kjer Sava nam vre iz Triglava,
kjer Mura zelena šumi
kjer vije deroča se Drava,
kjer v Adrijo Soča hiti . . .

povsod vzdigujejo se vere štiti. Sokolske vere štiti, sokolska društva in sokolske telovadnice. — Pred 10. leti je zajokal kakor pravkar rojeno dete tržiški Sokol. Hvaležno se spominjamo vedno mož, ki so bili pri njegovem rojstvu. Potreba mu je bila oče, potreba mati. Komaj rojen, je moral pod milo nebo, ki mu je bilo tolikokrat nemilo: dež ga je močil, solnce ga je peklo, mraz ga je tresel. Brez lastne strehe, ni imel, kamor bi položil svojo glavo. Kdor pa ima v pravem koncu glavo, premaga solnce, dež, težavo in dobra volja roma ž njim. Tržiški Sokol ni opešal, ni omagal, dokler se mu vremena niso zjasnila. Peruti tudi ne bo

povesil sedaj, ko ima lastni dom, in skoraj vse, kar potrebuje. — Daj račun o svojem hiševanju. Zdi se mi, kakor bi slišal te besede. Tržiški Sokol! Ne boj se tega poziva! Saj si skrbno delal v sokolskem vinogradu, saj si množil sokolske talente, saj si sejal čisto sokolsko seme. Nikoli, kadar velem je domovine ukaz, nisi manjkal. Poleg telovadbe si s petjem, igrami, predavanji skrbel za izobrazbo svojega naroda. Za dom si vedno stal, kakor junak. Ako nisi zmozel vsega, je kriva človeška teža in teža sokolskega dela. — Na pragu v novo desetletje si. Ako se hoče vzdigniti zrakoplovec do nevidnih višin, pomeče od sebe vse, kar ga teži. Tudi mi tako. Otresimo se vsega, kar nas kot Sokole kazi, vzmimo od sebe in raz sebe balast mlačnosti in omahljivosti, naveličanosti in površnosti. Bodimo celi Sokoli in ne samo na pol. Ne bojimo se dela, pač pokoja. — Kratko je naše življenje. Ali podaljšamo si je lahko. Kako? Z dobrimi deli. Kaj pa je boljšega, kakor če ljubimo svoj narod, mu naklanjamo koristi in ga varujemo škode? Bodimo svojemu narodu kakor makabejski bratje! Zvesti do smrti svojemu narodu, in še po smrti zvesti po svojih potomcih. Kakor so se rešila vesoljnega potopa le ona bitja, ki so bila v Noetovi ladji, tako se bo obvaroval naš narod pretečega pogina, ako se reši na sokolsko ladjo. Tej ladji pa bodimo mi, bratje, oprezni in pogumni brodarji! Pravo pot pa naj nam kaže od zdaj naprej prapor, katerega razvijte, in kateremu obljubimo sokolsko pokoršino vedno in povsodi. Bratje! bodite pravi Sokoli! Na zdar!“ — In pokazal se je mladi prapor čist in jasen, kot solčni žarek v zgodnji pomladi. Ali mi je mogoče popisati navdušenje, ki je vzvalovilo iz prsi vseh pri pogledu na prapor? Kakor reka, ki si jo zajezil, razdere, ko je narasla dovolj, jez, poplavi bregove in pobere seboj vse, kar se ji stavi na pot, istotako so si dala duška v tem trenutku od pričakovanja napeta prsa, popustili so nabrekli živci, in vzpel so se proti nebu čisti, jasni „na zdar“, katerim so z otlim odmevom odgovarjale naše gore, stoletni varuhi našega slovenskega Tržiča. — Ko se je to navdušenje po-

PODLISTEK.

Edmondo de Amicis:

Velikodušno dejanje.

Ko sem vstopil v šolo ni bil še navzoč učitelj in trije ali štiri dečki so mučili ubogega Crossija, onega dečka z rdečimi lasmi in hromo roko, čigar mati je prodajala zelenjad. Dražili so ga zdaj s črtalom, sedaj so mu zopet metali kostanjeve lupine v obraz in ga zmerjali s hromcem in pokveko, ali pa so ga oponašali, kako nosi hromno roko na obravnici. On pa je sedel čisto sam in bledega obraza na koncu klopi, ter pogledaval sedaj tega, sedaj onega s prosečimi pogledi, da bi ga pustili v miru. Ali oni so ga le še bolj zasramovali, tako da se je počel naposled tresti same jeze ter postajati rdeč v obrazu. Končno je stopil Franti, oni deček s hudobnim obrazom, na klop ter jel oponašati Crossijevo mater, kako nosi po dve košari ter čaka pred šolskimi vrati na bolnega sina. Vsi so se začeli smejeti. Crossiju pa je šinila kri v glavo. Prijel je za tintnik ter ga vrgel Frantiju z vso močjo v glavo. Le ta pa se je potuhnil in tintnik je zadel ravno vstopivšega učitelja v prsi. Vsi so se tiho in prestrašeni poskrili po klopeh.

Učitelj, bled, je stopil na kateder in vprašal s tresočim glasom:

„Kdo je to bil?“

Vsi so molčali.

In vdruživ vpraša jezno in s povzdignjenim glasom: „Kdo je bil?“

In dvigne se Garrone, ki je imel sočutje z ubogim Crossijem ter reče z odločnim glasom:

„Jaz sem bil.“

Učitelj ga pogleda in potem začudene učence. Potem reče z mirnim glasom:

„Ti to nisi bil.“

In po kratkem premoru: „Nikaka kazen ne bo doletela onega, ki je kriv. Zatorej naj vstane!“

Dvignil se je Crossi in jokajoč povedal:

„Tepli in zmerjali so me; to mi je šinilo v glavo in vrgel sem.“ — — —

„Vsedi se!“ reče učitelj. „In sedaj naj oni vstanejo, ki so ga dražili.“

Štirje so vstali s povešinimi glavami.

„Vi,“ pravi učitelj, „ste zasramovali tovariša, ki vam za to ni dal povoda. Pregarjali ste nesrečnika, ki se ni mogel braniti. Storili ste najgršo neznačajnost, s katero se človek lahko omažežuje. Vi, strahopetci!“

Ko je to povedal, je šel med klopi učencev. Pristopil je k Garronu, mu položil roko pod brado ter rekel: „Ti si blaga duša.“

Garrone, ki je bil trenotek ginjen, zašepče učitelju hitro par besedi — ne vem kaj — v uho in ta reče rezko, medtem ko se obrne k krivcem: „Odpuščam Vam!“

Izlet v Egipt.

Popotni in zgodovinsko-kulturni utisi.

Dalje.

Razun korana pride v islamu v poštev še suna, nekako ustno izročilo prerokovo in njegovih naslednikov, navodila za versko-praktično življenje in igma, t. j. soglasje učenjakov o gotovih med seboj nasprotujočih si verskih predpisih. S tem, da so učenjaki te difference izravnali, so postali v pravem pomenu besede sodniki v verskih načelih, tako da je njihova beseda v spornih slučajih imela najmanj toliko veljave, kolikor koran, oziroma suna sama.

Iz naštetih podlag je vzrastlo in se razvilo muslimansko pravo, ki je takoj imelo prestatiti težkoče, naletevi v osvojenih deželah na povsod razširjeno in rabljeno Justinijansko pravo. Vpliv rimskega veleduha je bil tako silen, da je hote nehote jedva rojeno arabsko pravo kljub strogi opoziciji pravovernih Medincev, povzelo iz njega mnogo nazorov, zlasti pa prepričanje o važnosti lastnega uverenja in proste razsoje brez ozira na morebitne verske predpise. Potom neprostovoljnih, največkrat nenameranih kompromisov med tem svobodomiselnim in ortodoksnim naziranjem, je prišla juridična veda do lepih vspehov; nastale so pravniške šole, ki jih zovemo po imenih ustanoviteljev šafiitsko in malekitsko v Egiptu; zadnja po vsej zgodnji Afriki hanejitsko (Turčija) in hanbalitsko

leglo, povzela je besedo kumica, milostiva gospa Marinčkova: „Sokoli! — Pravkar je zavihral nad Vami prapor, ki ste si ga tako dolgo želeli. Naj Vam sveti, kakor ona zvezda, ki se je prikazala trem modrim in jih peljala v Betlehem, vodi naj Vas po sokolskih potih do sokolskih vzorov in do sokolske popolnosti. Odslej naprej bo prapor vedno z Vami, naj bo tudi Vaše zrcalo, odsev in odmev vašega bitja. Rudeč je Vaš prapor. Tako rudite tudi vi goreče ljubezni do slovenskega naroda, ki je vreden tudi Vaše rudeče krvi. — Kakor je obrobjen z zlatom, najdražjo kovino, tako bodi tudi Vaša ljubezen do slovenske domovine vedno združena s požrtvovalnostjo, nesamopridnostjo in samozatajevanjem, kadar so na tehtnici slovenske koristi. Sokolski monogram na praporu naj se vtisne vsem vašim dejanjem, ki naj izvirajo iz sokolskih načel, in naj se po njih ravna. — Kakor je sokol, čegar podoba je všita v prapor, bistrega pogleda, močnih krempljev in visokega poleta, to bodite tudi vi. Bistro glejte, kje je rešitev, kje poguba slovenskemu narodu, krepko držite v svojih rokah, v svoji glavi in v svojem srcu, kar je slovenskega, visoko se vzdignite do sokolske dovršenosti. — „Kar Slovan, to Sokol“, to je napis na praporu. Ta kategorični velelnik uresničite s tem, da širite sokolsko življenje in sokolsko mišljenje po svojih rodovinah, da se posokoli vse Slovanstvo. Praporščak! Na prapor! Nosi ga s ponosom in častjo, varuj ga vsakega madeža in ohrani ga čistega, kakor je danes. — Poklanjajoč ta skromni trak, ki naj bo malo povračilo za čast, izkazano mi s tem, da ste me izbrali za kumico, in znamenje moje naklonjenosti Sokolstvu in Vam, želim, da bi bile sokolske vrste pod novim praporom vedno daljše in gostejše, vedno bolj sokolske in koristnejše slovenskemu narodu. Da se to uresniči, Vam kličem „na zdar!“ In zopet morje navdušenja, nikdar prenehati hotočih „na zdar!“ — v obeh starejših članov solze svetega vzhicenja. Praporščak Ivan Mokorel vzame prapor v roko, in pravi: „Obljubljam, da bom ohranil prapor čist, in da ga bom nosil Sokolstvu v čast — sebi v ponos! „Na zdar!“

V imenu družic je pripela gospica Alica Engelsberger moder trak praporu z besedami: „Prapor mladi! V imenu nas družic pri Tvojem krstu Ti poklanjam trak modre barve. Kakor bodi Trvoja temeljna rdeča barva Sokolom znak goreče ljubezni do našega slovenskega naroda, tako naj jim daje ta trak upanje v boljšo bodočnost naše mile domovine. Bodri naj jih v težkem boju za naš obstanek in napredek našega naroda. Na zdar!“ Tudi te besede so bile vsprejete z navdušenjem. Sedaj je zapel zbor slov. bral. društva v Trziču, ki se je udeležilo slavnosti kot najstarejše tržiško narodno društvo z zastavo, večnolepo dr. Jenkovo „Molitev“. Mogočno so doneli akordi po trgu, in pridoneli do neba, ker baš v istem trenutku so se raztrgali oblaki, in nežen solnčni žarek je zaigral na rdečih sokolskih srcah. Po končanem petju je stopil na oder zastopnik Zveze, tajnik br. Kajzelj, da pozdravi in častita društvu. Trojno slavje slavimo danes: 50letnico slovenskega Sokolstva, 10letnico tržiškega Sokola in razvjitje njegovega papra. Radi bi nas sovražniki zatrli — združili so se vsi proti nam, ali vse slavnosti naše šume čistega navdušenja in v narodu samem pridobivamo vedno več ljubezni. Zato pa lahko odgovorimo vsem, ki nam nasprotujejo: „Ne bojimo se vas!“ Na zdar!“

(Arabija). Ločijo se te šole, oziroma njih nauki po oceni človeških del za vero, oziroma za ljudsko usodo in srečno bodočnost. Človeška dejanja se dele v zapovedana, priporočljiva, vsejedna, grajalna in prepovedana. — Vsak vernik mora biti pri eni teh šol, bolje privrženec predpisov enega izmed naštetih 4 obredov, ki se pa priznavajo med seboj za pravoverne.

Proizvod juridičnega mišljenja in spoznanja je sveti zakon (Šerija). Z njegovo razlago uradno poverjeni učenjak se zove mufti, — najvišji mufti ima naslov Šeh ul Islam, — njegova razlaga fetva. Razen muftijev je še mnogo drugih učenjakov, ki podpirajo prve v težavnem in zapletenem poslu. Zovejo se ulema in fakuha (juristi v ožjem smislu besede) in so primerjani z judovskimi pismarji. — Sveti zakon prelomiti se ne šteje dosti v greh, zatajiti ga pa je zločin vseh zločinov, ki ga more storiti le odpadnik, neverjenik. Zato je vsak moslim pripravljen na največje žrtve, ako je šerija v nevarnosti.

Razum verskih predpisov urejuje šerijat rodbinsko in dedno pravo, verske ustanove (vakuf) itd. V ostalih pravnih panogah n. pr. kazenskem, obli-gacijskem državnem pravu pa prevladuje ada — oživel se krajevno pravo, ki je mnogokrat pravo nasprotje verskemu pravu, šerijatu. Čim bolj islamsko in fanatično je ljudstvo, tem bolj se povdarja zlasti v časih verske razburjenosti šerijat, dočim stopa drugod in v mirnih časih pred ado v ozadje.

Oglušujoče navdušenje je pretreslo ozračje, in le polagoma so se razločevali akordi slovanske himne „Hej, Slovani!“, katero je končno pelo vse, kar je bilo na trgu navzoče. S to pesmijo je bilo završeno tudi razviteje papra, in sprevod se je pomikal dalje po trgu, se obrnil in odkorakal naravnost na telovadišče pri Sokolskem domu. Telovadci so se šli pripraviti za nastop, drugi pa so se vsuli okoli šotorov.

Telovadba je uspela krasno. Prvi so nastopili telovadci domačega društva v dveh vrstah pod vodstvom br. načelnika Jelenca na orodju. Podali so račun za deset let, in izpričevalo ni slabo — to je pričalo glasno priznavanje. Za njimi so nastopile domače Sokolice z prostimi vajami pod vodstvom br. Jezerška. Vaje so šle dobro, le škoda, da jih je kvarila godba. Tretja vaja sploh z godbo ni šla, na prosto štetje pa je bila izvajana izvrstno. Zato pa tudi občinstvo ni prav nič štedilo z odobravanjem. Za telovadkinjami sta nastopili dve vrsti godov, in sicer po ena iz Kranja in Škofje Loke. Tudi vaje teh dveh vrst so bile vsprejete z odobravanjem. Komaj sta odkorakali ti dve vrsti, že je nastopilo društvo Kranj z mešanimi plesi pod vodstvom br. Sajovica. Če so že prejšnje vaje navdušile občinstvo, so je te poslednje vaje s svojo slikovitostjo naravnost očarale in ploskanje po odhodu telovacev in telovadkinj kar prenehati ni hotelo. — Kot poslednja točka telovadbe so bile proste vaje za Zvezin zlet. Proizvajalo jih je samo domače društvo in sicer po splošnem mnenju tako dobro, da bi jim niti najstrožji kritik ne mogel prigovarjati. V občje telovadba uspela nad vse pričakovanje, zbrano občinstvo pa je imelo dokaz, da Sokolstvo ne eksistira samo na papirju in pri paradah, marveč da v istini stremi za vzvišenimi cilji Tyrša in Fügnera, in da se ne straši na tej svoji poti niti dela niti truda. — Medtem je prispelo še nekaj Radovljčanov v krojih in trije bratje Borovljani, ki so prišli s kolesi čez Ljubelj, tako da je bilo ta dan zbranega Sokolstva v kroju do 120 mož. Pač lepo število, če se upoštevo, da se je vršilo ta dan nič manj nego 5 sokolskih slavnosti.

Po telovadbi se je razvila živahna, nepri-siljena zabava v telovadnici in okoli nje, kjer so po raznih šotorih prodajale in stregle gostom domače gospe in gospodične, katerim za njihov trud najiskrenejša zahvala.

Zdi se mi, da je na mestu, da opišem novi prapor, ki je pravo umetniško delo. Prapor sam je delan iz rdeče svile bogato vezen s pravim zlatom. V spodnjih vogljih sta jugoslovanska grba, v sredi pa je na eni strani sokolski monogram z besedami: „Kar Slovan, to Sokol“, na drugi strani pa ptič sokol, ki drži v svojih krempljih ročko, ovito s slovenskim trobojnim trakom. Nad sokolom je „Tržič“, pod njim pa letnici 1903—1913. Vse obdaja lipov venec. Ptič sokol je višek umetnosti. Uvezen je s svilo in sicer je delo tako natančno, da oko ne pogreša niti najmanjše sence; gledalcu se zdi, da bo zdaj, zdaj odletel s papra. Krasno delo sta tudi poklonjena trakova, in sicer beli od kumice gospe Marinčkove, modri pa od njenih družic gospic: Alice Engelsberger, Katje Rastovčan, Ivanke Perkotove, Lorice Lončarjeve in Milice Klofutarjeve. Prapor je delo „Ženskega vyrobnege spolka češkega“ v Pragi. Tvrdka je češko-narodna in podpira vsa slovanska dijaška društva. Za prapor se je trudil najbolj br. Vidmar,

Tudi mohamedanstvo ima v poznejši dobi svojo mistiko, nauk o združitvi duše z bogom, ki se izvršuje bodisi posredno (po priprošnikih, svet-nikih [avlija]), bodisi neposredno s povzdigovanjem čustva k božanstvu, s tako vnemo, da duša takorekoč zapusti telo in se stopi v božjem bitju v ekstazi, kakor jo izvajajo derviši.

Prvotno je bilo število svetnikov in njihovih grobov, h katerim so hodili pobožni romarji molit, zelo neznan, bolje le dvoje, grob prerokov v Medini in Kosejnov v Kerbeli. Ščasoma je število svetnikov in romarskih „svetišč“ tako naraslo, da je skoraj vsak kraj imel svojega „svetnika“. In grob njegov, zvani „šejh“, zidan v podobi kupole z zamreženimi okni. Proti temu prevelikem svet-ništvu se je koncem 18. stoletja dvignila v Arabiji sami opozicija, povzročena po mogočnem vstanku Vahabitov, ki so hoteli vpeljati zopet prvotno čistost vere. V svojem fanatizmu so razdrli uporniki celo grobove prvih kalifov Mohameda in Kosejna, bili pa naposled zatrti po Mohamed Aliju.

Kakor je bila islamu prvotno tuja mistika, tako so mu bili neznani tudi redovi. Sele modroslovec Ghazali jih je končno uvedel v svojo vero. Osnovnica je gotova krščanska askeza, s katero so se pomešali poznogrški modroslovniki nazori, da, celo budistično naziranje o nirvani (velikem posmrtnem niču) se je recepiralo. Čeprav se je stroga dogmatična struja dolgo upirala pisani zmesi vseh, deloma islamu naravnost nasprotnih

kateremu izreka društvo najtoplejše zahvalo.

Bratje! Prapor imamo, lep, čist, nov prapor. Treba je le, da se papra izkažemo vredni. Bodi nam znak zmage, vodi naj nas do tja, kamor nam je vel brat starosta — do popolnosti sokolske. V desetih letih nam bo treba polagati zopet račune. Pazimo, da bodo takrat račun tako odkriti, kakor so bili letos, da bomo vredni papra in prapor nas. Na zdar!

Naša zunanja trgovina.

Knjiga „Statistische Übersichten betreffend den auswärtigen Handel“ (Statistični pregled glede naše zunanje trgovine), ki jo izdaja trgovinsko ministrstvo, je ravnokar izšla in človek dobi tu malo vpogleda v konjunkturo naše trgovine, v kolikor se bavi z eksportom. Na prvi pogled so te številke zelo razveseljive, ako pa se vpošteva posamezne panoge, postane slika popolnoma drugačna. Dočim je znašal naš izvoz v prvih šestih mesecih l. 1912. 1815 milijonov kron, je padel v prvih šestih mesecih l. 1913. na 1679 milijonov kron, je torej za 136 milijonov manjši nego lansko leto. Izvoz pa je narasel v letu 1913. na 1342 milijonov kron, napram izvozu l. 1912. 1264 milijonov kron, torej za 78 milijonov več kot lansko leto. Trgovska bilanca je torej še vedno pasivna, a pasiva so padla od 550 milijonov kron na 336 milijonov kron, torej za 214 milijonov.

Ako pa vzamemo le posamezne glavne izdelke (surovine, polovične in cele izdelke) dobimo popolnoma drugačen vtis.

	Uvoz		Izvoz	
	v milijonah kron			
	1913 proti 1912	1913 proti 1912	1913 proti 1912	1913 proti 1912
Surovine	1000.6 — 31.6	435.2 + 0.1		
Polovični izdelki	245.7 — 50.0	266.7 + 14.6		
Celi izdelki	432.6 — 54.3	640.8 + 63.7		

Vpeljalo se je torej za 31.6 milijonov kron manj. Uvoz bombaža se je zvišal za 40.5, volne za 13.3 in prediva za 7.3 milijonov kron. Tudi uvoz poljedelskih pridelkov se je znižal. Tako smo letos dobili žita za 9.7 milijonov kron manj nego lani. To je uspeh lanskoletne jako dobre žetve, ki pa ni prišla v korist domačemu prebivalstvu, nego se je žito izvozilo. Pomanjšani uvoz sirovin je torej predvsem pripisati pomanjkanju dela v industrijski panogi, predvsem, kakor kažejo številke, depresiji v tekstilni industriji. Zanimivo je tudi, da se je importiralo okroglo 10 milijonov metrskih stotov več premoga, v približni vrednosti 23.5 milijona kron. Vzrok tega večjega uvoza je iskati predvsem v oderuški politiki avstrijskih premogokopnih družb.

Uvoz polovičnih izdelkov je padel za 50 milijonov kron. Izvozilo se je sicer teh izdelkov za 14.7 milijonov kron več, ali vzlic temu ostane še primanjkljaj 35.4 milijonov kron. Polovični izdelki so oni, ki potrebujejo še nadaljne izdelave, da so rabljivi. Zmanjšani uvoz teh izdelkov znači torej zopet slabšo trgovino v industriji.

Izvoz celotnih izdelkov se je povečal, dočim je uvoz padel. To je dobro znamenje. Ali vzlic temu se je posameznim panogam industrije tudi tu slabo godilo. Tako je sicer uvoz strojev, aparatov in električnih potrebščin za 15.3 milijonov kron padel ali istotako je padel tudi izvoz teh predmetov za 4.3 milijone kron.

(n. pr. panteističnih) nazorov, je vendarle zmagal novi nazor in dandanašnji veljajo za pravoverne vsi redovi, ki priznavajo temeljne muslimanske verske in npravne nauke.

V svojem bistvu so derviši podobnejši katoliškimi bratovščinam, nego redovom v strogem smislu besede. Vsak red ima gotov sistem razrednega napredovanja, po katerem se pride višje in višje. Nižja „posvečenja“ zamoreš prejeti v več redovih, višje samo v enem. Verniki pristopajo tem organizacijam, da postanejo deležni gotovih verskih dobrot, ki jih je posvetil ustanovnik in ki tvorijo posebnost dotičnega reda. Verske ceremonije se izvršujejo v skupnih vajah; cilj jim je ekstaza, neposredna združitve duše z bogom, ki je doseže ali z recitacijami verskih naukov (tuleči) ali pa s posebnimi vrstami plesom (plesoči derviši).

Redovi tvorijo večkrat mogočne, gospodarsko dobro situirane organizacije. Njih politični vpliv je vse prej nego neznan; to se ne kaže samo pri različnih verskih bojih, temveč priča tudi ustanek Mahdijev in vloga Semesijev v bojih Italijanov v Tripolitaniji. Zlasti zadnji red dela sive lase gospodarjem severozapadne Afrike, Francozom, ker te vrste derviši delujejo tiho, premišljeno, pa vstrajno proti gospodarstvu tujcev, so močni in vplivni, poleg tega pa tako previdni, da jim nikdo ne more do živoga.

Najvažnejši redovi so:

In kako je z izvozom? Tu ne zadostuje preizkava po različnosti izdelkov, nego treba si je tudi ogledati dežele, kam se je izvažalo. V tem pogledu so pa statistični podatki trgovinskega ministrstva pomanjkljivi. Podatki pri različnih izdelkih so tako razkosani, da ni mogoče dobiti enotnega pregleda po deželah. Zadovoljiti se moramo le s posameznimi številkami.

Večji izvoz zaznamuje: žito 3·8 milijonov kron, stavbni in kurilni les 2·3, sladkor 54·3, bombaževa preja 18·5, preja iz prediva, konopnine, jute 3·3, preja iz volne 1·4, preja iz svile 1·3, predmeti iz prediva, konopnin, jute 3·7, konfeksijski predmeti 2, papir 1·2, usnje, predmeti iz usnja 7·6, leseni predmeti 1·1, steklo 6, kemikalije 3·8, moka 4·3, pijače 3·2 milijone kron. Tudi izvoz govedi se je pomnožil, a ker se je na drugi strani prepovedal izvoz konj, se te dve točki izenačiti.

Zvišani izvoz tekstilnih predmetov ni smatrati kot ugodno znamenje. Tekstilna industrija si pod depresijo ni mogla drugače pomagati, kakor da je izkušala čimveč izvažati, a včasih po cenah, ki so komaj krile nabavne cene.

Lepo kupčijo so napravili sladkorni kartelisti. Rafinerije so eksportirale za 2,755.000 meterskih stotov več, kar je enako vrednosti 63,600.900 kron. Padel pa je izvoz sirovega sladkorja za 9·3 milijonov kron, a vzlic temu ostane še prebitek 54·3 milijonov. Tretjino tega eksporta, to je 880.000 metrskih stotov, imajo zahvaliti sladkorne rafinerije balkanski vojni.

Žita se je izvozilo za 3·8 in moke za 7·3 milijonov kron. Ako se vzame ječmen, oves, koruzo in fižol skupno, se je izvozilo v balkanske države za 35.000 metrskih stotov več. K temu pride še zvišan izvoz pšenične moke za okroglo 80.000 metrskih stotov. A tudi sena se je izvozilo na Balkan mnogo več, nego lansko leto. Dočim je bil naš lanskoletni izvoz le 3000 metrskih stotov, se je isti dvignil letos na 400.000 metrskih stotov, za približno 3,200.000 kron. Veleagrarci so torej po balkanski vojni prav čedno zaslužili. Prvič jim ni bilo treba vzlic lanskoletne bogate žetve znižati cen, kar sicer zopet ni prišlo v dobro domačemu prebivalstvu, drugič pa so z lahkoto prodali svoje poljske pridelke balkanskim državam, ki so imele svoje kmete kot vojake v vojni in sò bile prisiljene od nas kupovati te pridelke.

Ako pa pogledamo, kdo je trpel vsed manjšega izvoza v balkanske države, vidimo, da ima osobito tekstilna industrija zaznamovati izredno stagnacijo. Isto velja tudi o papirni ter o strojni in elektrotehnični industriji. Izvoz naše industrije v balkanske države je tako močno padel, da priznavajo tudi za vojno najbolj vneti listi, da je imela balkanska vojna z našo zunanjo politiko vred naravnost katastrofalne posledice, kajti doslej je ravno Avstro-Ogrska izvozila največ na Balkan.

In vse to gre tudi na rovaš naše zunanje politike. Po „A. Z.“

POLITIČNI PREGLED.

Justični minister dr. Hochenburger

je izdal nov ukaz, ki bje naravnost v lice državnim osnovnim zakonom. Da ima ta ukaz le tendenco germanizirati, nam ni treba posebej povdarjati. Ukaz se tiče Češke in sicer so češki prosilci

1. Rifajje, ki se dele v dva oddelka. Ilvanije in Sadije. Nosijo črne ali temnomodre turbane in črne zastave. Njih glavni samostan se nahaja pri sultan Kasanovi džamiji v Kajiri. Pri verskih svečanostih se prvi oddelek producira z raznimi umetnostmi: utikajo železne žeblje v oči in roke, požirajo žareče oglje, steklovino, razbijajo, ležeči na hrbtu, velike kamne na trebuhu itd.; Sadiji, ki nosijo večkrat tudi zelene prapore, so krotilci kač.

2. Kadiriji, zelo razširjen red, nostjo bele zastave in so pokriti z belimi turbani.

3. Senusiji, katerih ustanovitelj je Alžirec Mohamed ben Ali es Senusi. Razširjeni so po vsej severni Afriki in Arabiji. Njih verski program je povrnitev k prvotni čistosti in priprostosti islamski, radi česar žive zelo strogo (nekaki trapisti). Prepovedan je ples, godba, petje, ne smejo piti niti kave, niti pušiti, kar je vendar glavni užitek Orientalcev. Politično streme po odpravi tujinskega gospodarstva.

4. Samanije, asketiki v pravem smislu besede. Žive popolnoma ločeni od sveta po celicah, samotah in luknjah.

5. Akmedije z rdečimi prapori in turbani. Med mnogimi oddelki, v katere je razdeljen ta red, sta znana zlasti dva: Sinavije in Ulav Nuh, poslednji večinoma mladi redovniki, ki jih spoznaš že oddaleč po visokih, špičastih pokrivalih, lesenih mečih in biču.

Dalje.

za mesta sodnikov, ki so jih neupravičeno preskočili, dobili te dni obvestilo o odklonitvi svojih prošenj. Razen tega pa je izšel še ferman justičnega ministra z dne 26. avgusta 1913, ki določa, da morajo biti vse vloge na justično ministrstvo, ki gredo sicer skozi podrejene oblasti, ki pa se morajo po predpisih predložiti v rešitev železniškemu ministrstvu, pisane v nemškem jeziku, ker bi se morale te vloge sicer vrniti prosilcem, da jih predstavijo v nemščino. Tako se pretvarjajo značaji v državniški službi. Oni Hochenburger, ki je kot graški odvetnik še govoril, da naj se ministri pobesijo po cestnih svetilkah, je, ko je prišel do vladnega korita, prav temeljito izpremenil svoja načela in je sedaj gotovo sam najbolj potreben, da se ga — kakor mu je to zaklical v zadnjem zasedanju drž. zbora posl. Verstovšek — obesi na svetilko.

Grof Berchtold in marchese de San Giuliano.

Kakor znamo se je namenil italijanski zunanji minister San Giuliano obiskati našega zunanjega ministra grofa Berchtolda. Ali vmes so prišli znani ukazi tržaškega namestnika grofa Hohenloheja, ki uveljavlja v Trstu že skoro pozabljene državne osnovne zakone, da smejo javne službe v Avstriji zavzemati le avstrijski državljani. Poleg tega noče centralna vlada potrditi kot župana mesta Trienta iredentista grofa Marrija. To je napotilo zunanjega ministra naše „zaveznica“ Italije, da je svoj obisk odložil na nedoločen čas. Ta korak italijanske vlade se sedaj z veseljem odobrava po vseh laških listih, obenem pa je tudi dokaz, kako zelo je naša država že zgubila ugled pri vseh državah. Pa tudi res ni čudno. Ako naši mogotci v zunanjem ministrstvu le morejo napraviti kako nerodnost, jo sigurno napravijo. Tako je izšel sicer popolnoma upravičeni ukaz tržaškega namestnika ravno ob času, ko se je mudil na Dunaju v posetih laški generalisimus armade in zmagalec Turkov v Libiji, general Caneva. Da je to moralo slabo uplovati na Italijo, je očitno. Zatorej pa tudi toliko veselja v laških listih, ki pišejo na primer: Veselimo se, da moremo enkrat pohvaliti našega ministra San Giuliana za energijo, ki jo je pokazal, Marchese de San Giuliano ne bo vrnil avstrijskemu zunanjemu ministru grofu Berchtoldu obiska. Pri vladi so sicer zelo rezervirani, toda dobro vedo, da je bil poset sklenjena stvar, da pa je pred par dnevi italijanski veleposlanik na Dunaju, vojvoda Avarno, sporočil zunanjemu ministru grofu Berchtoldu, da San Giuliano v tem trenutku ne more zunanjemu ministru vrniti obiska. Ta avstrijsko-italijanski dogodek vzbuja splošno presenečenje in razumljivo je, da presečenjenje na Dunaju ni bilo majhno, ker tam vzpričo italijanske popustljivosti niso bili vajeni takih energičnih korakov. Začetkom libijske vojne smo imeli neljub dogodek s Francosko, sedaj imamo neljub dogodek z Avstrijo, ta pa je mnogo težjega značaja, ker ne gre samo za nesporazumljenje, marveč za dejstva, ki kršijo interes in dobri glas Italije. Ne ojačene vojne moči Italije, marveč diplomatske odločnosti nam je treba v takih slučajih. Mi tedaj prekinemo vljudno razmerje.

Bolgarsko-turška pogajanja.

Med bolgarskimi in turškimi delegati so se pričela sedaj neoficijalna pogajanja. Turki zahtevajo, da naj se meja pri mestu Sulji loči od Marice in gre preko Ortakeja do Mustafe Paše, od tam pa naj sledi stari bolgarsko-turški meji do Črnega morja. Bolgarski delegati izjavljajo, da vztrajajo vsekakor na posesti Ortakeja, sicer pa so pripravljene na vse mogoče žrtve. V železniškem vprašanju se pripravljajo kompromis, ki bo zasigural Bolgarski souporabo železniške proge Odrin-Dimotika. Bolgarski delegat Načovič se je izrazil napram nekemu častnikarju, da je Bolgarska glede desnega brega reke Marice neizprosna. Odločila pa se je koncedirati Turčiji Lozengrad, če dobi vsaj Svilen. Ko je general Savov obvestil o tem velikega vezirja, je ta sklical takoj ministrski svet. Kakor zatrjujejo diplomatski krogi v Sofiji, sta posredovali dve velileš v Carigradu in v Sofiji v tem zmislu, da se doseže kompromis na podlagi turških zahtev dne 16. julija. V Carigrad pa je dospel tudi Enver bej in izjavil, da prinaša nove instrukcije in zahteve armade za turške delegate. Turški delegati so zato takoj prekinili pogajanja. Pred svojim odhodom iz Odrina je dal Enver bej na lastno pest aretirati celo vrsto odličnih staroturških častnikov.

Turki med seboj.

Prvi dan bajramskih praznikov so se sestali vojni minister generalisimus Izzet paša, generala Huršid in Abuk paša ter mnogo drugih turških častnikov v salonu konaka v Odrinu, da sprejmejo običajne čestitke povodom praznikov. Tudi Enver bej se je zglasil in čestital vsem, samo generalu Abuk paši ne, ker je njegov osebnostni in politični sovražnik. Huršid paša je skušal nasprotnike z ozirom na verske predpise bajramskega praznika sprijazniti ter je skušal Enver beja pripeljati Abuk paši. Ko se je Enver bej upiral, je zaklical Abuk paša: „Pustite mi tega pohotneža! Od zločinca ne potrebujem čestitk! Enver bej se je nato revanžiral z enako krepko psovko sovodnik, nakar je Abuk paša ves razjarjen poskočil proti Enver beju in iz

revolverja streljal na njega. Ena krogla je zadela Enver beja v roko in ga ranila. Zadevo so takoj naznanili v Carigrad, nakar je mladoturška vlada zapovedala, da se Abuk paši vzame sablja in general sam vtakne v ječo. Ko so prišli častniki, pripadniki komiteja k Abuk paši, da izvedejo povelje, so se uprli častniki njegove divizije njegovi aretaciji. Prišlo je do ljutega boja s sabljami in revolverji, pri čemer je bilo pet častnikov usmrčenih in kakih 20 častnikov ranjenih. Vojni minister Izzet paša je dospel še isti dan s posebnim vlakom v Carigrad, da poroča o dogodku.

Neodvisnost odrinskih vilajetov.

Muftiji, veljaki in uleme v Gumuldžini in okolici so brzojavno sporočili carigradskim listom, da hočejo proglasiti neodvisnost ter utemeljujejo ta svoj sklep s tem, češ, da so izpremenili Bolgari mošeje v cerkve, s silo spreobračali muzlimane h krščanstvu, posiljevali deklice in vršili še druge grozovitosti. To bi se ponovilo, če bi Bolgari zopet prišli v deželo. Muzlimani izjavljajo, da bodo nadaljevali boj, pri čemer jih Grki podpirajo ter upajo, da porta teh pokrajn ne bo predala Bolgarski. Neka grška deputacija iz sandžaka Gumuldžine je izročila ekumenskemu patriarhatu memorandum, v katerem zahteva, da naj turška vojska zasede te pokrajine. Če bi razširjenje otomanske suverenitete ne bilo mogoče, naj se te pokrajine proglašajo za avtonomne. Šef in štirje člani provizorične vlade so prišli v Odrin, kjer so izjavili francoskemu konzulu kot doženu konzularnega kora, da bodo svoje pokrajine branili z vso močjo, da ne pridejo pod Bolgarsko.

Kitajska in Japonska.

V Nankingu so Kitajci umorili nekaj Japoncev. Japonska vlada namerava sedaj zahtevati razen kazni za umorjene Japonce v Nankingu in odškodnine, še posebne kompenzacije. Japonski ministrski predsednik je o tem poročal cesarju. Domneva se, če ne bodo imela tozadevna pogajanja s Kitajsko uspeha, da bo del XII. divizije odkorakal v Konah-Kokuro. V Tokiju se pojavlja močno gibanje, ki stremi za tem, da zasede Japonska Nanking in vse strateške točke na Mongolskem in v južni Mandžuriji.

Narodno-gospodarstvo.

Tržne cene

na tedenskem semnju v Kranju, dne 25. avgusta 1913			
Pšenica	100 kg	K	23.—
Rž	"	"	19.—
Ječmen	"	"	18.—
Oves	"	"	18.—
Koruzna stara	"	"	20·50
Koruzna nova	"	"	19·50
Ajda	"	"	24.—
Proso	"	"	21.—
Deteljno seme	"	"	—.—
Fižol ribničar	"	"	—.—
Fižol koks	"	"	—.—
Grah	"	"	—.—
Leča	"	"	20.—
Pšeno	"	"	30.—
Ješprenj	"	"	28.—
Krompir	"	"	5.—
Mleko 1 l	"	"	—20
Surovo maslo	1 kg	"	3·50
Maslo	1 "	"	3.—
Govedina I.	1 "	"	1·80
Govedina II.	1 "	"	1·72
Teletna I.	1 "	"	2.—
Teletna II.	1 "	"	1·80
Svinjina I.	1 "	"	2.—
Svinjina II.	1 "	"	1·80
Prekajena svinjina I.	1 kg	"	2·20
Prekajena svinjina II.	1 "	"	2.—
Slanina I.	1 "	"	2.—
Slanina II.	1 "	"	1·70
Jajca	5 kom.	"	—40

Na tedenski semenj v Kranju, dne 9. septembra 1913 se je prignalo: 95 glav domače govedi, 0 glav bosanske govedi, 0 glav hrvaške govedi, 2 teleta, 112 prešičev, 14 ovac. — Od prignane živine je bilo za mesarja: 50 glav domače govedi, 0 glave bosanske govedi, 5 prešičev. — Cena od 1 kg žive teže 86 v za pitane vole, 78—80 v za srednje pitane vole, 74—76 v za nič pitane vole, 0 v za bosansko (hrvaško) goved, K 1·08 za teleta, K 1·22 za prešiče pitane, K 1·60 za prešiče za rejo.

Skupščina družbe sv. Cirila in Metoda v Domžalah.

Za letošnjo skupščino, ki se je vršila minoli pondeljek, si je naša šolska družba izbrala prav primerno naše prijazne Domžale. Zjutraj ob pol desetih je šel iz Ljubljane posebni vlak, bila je dolga vrsta voz, polnih skupščinarjev od vseh strani slovenske zemlje.

Na Domžalskem kolodvoru je bilo polno narodnega občinstva. Domače gospodične so obsule došle skupščinarje s šopki, domžalska godba je igrala narodno koračnico, Domžalski Sokol je prišel

na sprejem gostov, na celem kolodvoru je zavladalo naenkrat veliko navdušenje. Došle skupščinarje je pozdravil v imenu podružnice njen predsednik g. Slokar. Za pozdrav se je v imenu skupščinarjev zahvalil prvomestnik gosp. Senekovič. Nato so stopile pred prvomestnika tri deklice v belih oblekah. Deklica Cilka Adamičeva je izročila prvomestniku šopek in ga pozdravila. G. prvomestnik se je deklicam zahvalil s toplimi besedami — na kar so skupščinarji z godbo na čelu odšli čez Domžale pred Sokolski dom.

Pred Sokolskim domom je pozdravil skupščinarje načelnik Sokola br. Petrovc. S krepkimi sokolskimi besedami je povdarjal skupen boj sokolstva ob strani C. M. Družbe. Za pozdrav se je zahvalil prvomestnik svet. Senekovič.

Ob pol 12. uri se je začelo v telovadnici „Sokolskega doma“ glavno zborovanje. Telovadnica je bila do zadnjega kota polna. Zborovanje je otvoril prvomestnik svetnik Senekovič s pozdravnim govorom, pri katerem je pozdravil nekatere zastopnike, župana dr. Tavčarja, posl. Ravniharja in dr. Trillerja ter dva zastopnika Čehov, gosp. Skalo in Skalického, katerih prvi zastopa „Ustr. Matico Šolsko“ v Pragi. Češki gostje so bili pozdravljeni z navdušenim ploskanjem. Na to je prvomestnik pozdravil izmed skupščinarjev prav posebno tri navdušene cirilmetodarje, ki so se udeležili poleg drugih vnetih delaycev za blagor naše družbe, to so: Luka Svetec, ki je prvi po letih in se je udeležil vseh skupščin, gdč. Mankučeva iz Trsta, ki marljivo dela za „Družbo“ in Dimnikova mati, ki se je borila za Družbo že v viharnih ptujskih dneh. Vsi ti pozdravi so bili sprejeti z viharnim ploskanjem. Na to je podal prvomestnik daljši pregled delovanja v zadnjem letu. Ta pregled kaže, da je Družba vestno vršila svojo dolžnost. Dohodki so se razmeroma nekoliko znižali, ker smo v težkem času priskočili na pomoč svojim južnim bratom, ki so bojevali odločilni boj za osvobodjenje. To se je poznalo tudi pri C. M. Družbi za Istro in pri češki Šolski Matici. Kljub temu so šle podružnice marljivo na delo in tudi občinstvo je storilo svojo narodno dolžnost. Na koncu govora se je spomnil prvomestnik onih članov, ki so tekom leta umrli — posebno pa onih dobrotnikov Družbe, ki so se na smrtni postelji spomnili Družbe z volili, oziroma njih sorodniki o priliki njih smrti. Trije največji dobrotniki preteklega leta so: Fabijančič, Košmelj in Babič. Skupščinarji so zaklicali pokojnikom „slava“ in se dvignil s sedežev.

Na to se je prigrabil k besedi Čeh Skala, ki je v krepkih besedah pozdravil skupščino v imenu češke Šolske Matice in je pokazal na avstrijski sistem, ki dela nemške šole po Solunu, Carigradu, in v Albaniji — svojim državljanom pa ne da niti toliko pravic, da bi si mogli doma sami za svoj denar postaviti šolo za svojo mladino.

Za njim je pozdravil zborovanje zastopnik češkega učiteljstva gosp. Skalicky. Opozarjal je na razmere na Dunaju — kjer je vlada zaprla češko šolo, ki je prava palača — češki otroci pa se morajo sedaj po 5—10 skupaj učiti kje v kakih sobah, po trgovinah itd. Po Češkem vzdržuje vlada neko nemško šolo za pet nemških otrok — na tisoče čeških otrok pa je brez šol. Želi Družbi uspeha, ob enem pa tudi izpremembo sistema v Avstriji, da bo konec takim razmeram, da bo država, ki jo tvorijo lastni državljanji, sama sebi, t. j. državljanom skrbela za šolstvo. Burno ploskanje je pritrjevalo tem besedam.

Na to je pozdravil skupščino cand. iur. Kolar v imenu tržaškega akad. društva „Balkan“, v imenu celjskih akademikov pa iur. A. Radej. Za „Prosveto“ in nar. rad. dijaštvo je pozdravil zborovanje cand. iur. Pekle. Opozarjal je na lansko „Obrambno razstavo“, letos se razstava izpopolnjuje in se prihodnje leto ob priliki skupščine zopet priredi. Priporoča skupščinarjem, da se spominjajo razstave in poskrbe za gradivo, ki je dokaz našega narodnega boja.

Tajnik „Družbe“ prof. Šlebinger poda na to pregledno tajniško poročilo. Najlepsi dogodek pret. leta je otvoritev šole pri Sv. Jakobu v Trstu. To je bil gotovo najlepši spomenik 25letnice Družbinega dela. Začelo se je v Trstu z majhnim številom, danes je v Družbinih šolah 1730 učencev. Država plačuje sedaj 15 učiteljskih sil. Otroških vrtcev je v Trstu 8 in so prenapolnjeni. Družba ima sedaj 53 učnih sil. V njenih šolah je 2206 otrok (309 več nego lani) v 20 otroških vrtcih je 1486 otrok. Tako skrbi Družba za 3692 slovenskih otrok. — Podružnice po večini marljivo delujejo. Vseh članov je nad 18.000. Vseh pokroviteljev je 616. — Obrambnih kamnov je plačanih 724. Treba bo, da gredo vrli cirilmetodarji vneto na delo za družbo.

Blagajnik notar Hudovernik je podal daljši pregled o „Družbinih dohodkih in izdatkih. Dohodki so razmeroma padli. Računski listki in nar. listki so nesli manj nego lani. Podružnice so marljivo zbirale. Prvenstvo ima moška podružnica v Trstu, ki je sama dala čez 9000 K. Sploh je Trst sam mnogo prispeval. Štajerska je padla za par tisoč kron. Svoj primanjkljaj je Družba krila iz Karola Kotnikovega zaklada. Proračun kaže 306.000 K stroškov. Od teh je kritih 146.000 kron, manjka še 160 tisoč, ki jih bo treba nabrati. Blagajnik vabi vse na delo za Družbo.

Dr. Ravnihar predlaga kot preglednik odbornikom absolutorij. Sprejeto s ploskanjem.

Gosp. posl. Ferluga svetuje, naj se porabi vsaka prilika v družbi, da se zbira za „Družbo“. Tudi igralci, tarokarji in drugi naj plačajo svoj del.

Gosp. Rebek svetuje, naj se pri vseh računih zahteva narodni kolek. Računi brez narodnega koleka naj se ne likvidirajo. (Z odobravanjem sprejeto.)

Nato so se vršile volitve z vzklikom in sicer v vodstvo: A. Senekovič, dr. Iv. Tavčar, Iv. Kejžar, dr. Koderman in za Trst dr. Abram; v nadzorništvo: dr. Ilešič, dr. Ravnihar, M. Rode in c. kr. okr. š. n. Kante ter dr. Božič; v razsodništvo: dr. Hudelist, dr. Pahernik, dr. Tekavčič, dr. Triller in notar Marinček. Zborovanje je bilo ob pol dveh končano, na to so šli skupščinarji na obed v domžalske narodne gostilne — potem pa se je vršila veselica na vrtu pri g. Kuharju. Bilo je prav veselo in živahno. Ob dveh so se pripeljali gostje iz Kamnika s kamniško „Liro“. Tudi avtomobil je pripeljal od vseh strani mnogo gostov. Kmalu je zavladala vesela zabava, ki je trajala do večera, ko so se skupščinarji odpeljali.

DNEVNE VESTI.

Deželni zbor. Današnja „Wiener Zeitung“ objavlja cesarski patent, s katerim se kliče kranjski deželni zbor na 24. septembra 1913. — Solnograški deželni zbor je sklican na 17. t. m., nižjeavstrijski in tirolski predarlski na 23. t. m., goriški na 1. oktober. — Državni zbor bo menda sklican šele 15. oktobra 1913.

Sokolski cvetlični dan — prepovedan! Predsedstvo Slovenske Sokolske Zveze je dobilo včeraj od dež. predsedstva naslednji odlok:

„Z vlogo z dne 4. t. m. naznanilo je cenj. predsedstvo, da priredite 14. t. m. splošni cvetlični dan po vsem slovenskem ozemlju in sicer po vseh mestih, trgih in vaseh, kjer obstoje sokolska društva, v korist Vaši telovadni organizaciji „Slovenski Sokolski Zvezi“. Ker bi se tedaj imela ta v obliki „cvetličnega dneva“ nameravana javna zbirka raztezati na vse od Slovencev obljudene pokrajine, torej na več upravnih okolišev, se je to naznanilo predložilo c. kr. ministrstvu za notranje stvari v pristojno uradovanje in razsojo. Navedeno c. kr. ministrstvo je na to z ukazom z dne 9. septembra 1913, št. 10.225/M. J., razodelo deželnemu predsedstvu, da ni v položaju dovoliti nameravane javne zbirke, ker pri tej zbirki ne gre za take namene, zaradi katerih bi bilo upravičeno, od prebivalstva nabirati darila s tako javno prireditvijo. O tem se obvešča cenjeno predsedstvo „Slovenske Sokolske Zveze“ s pristavkom, da se v prigrabu vrne kolek 2 K. Za c. kr. deželnega predsednika: Chorinsky I. r.“

Čudimo se le, da c. kr. vlada še dosedaj ni uvidela vzgojevalnega pomena sokolskih društev in da ne ve, da je za vsako vzgojo treba tudi gmotnih sredstev, da ji pa ugajajo vkljub temu pri c. in kr. armadi najbolj fantje, ki so že izvežbani v sokolskih društvih in teh je na leto veliko! — Samoobsebi umevno je, da se je storilo takoj vse korake, da se ta — milo rečeno — brezmiselni ukaz prekliče.

Telovadba šolskega naraščaja. Kakor čujemo, prepoveduje tukajšnji okrajni šolski svet zopet telovadbo v sokolskih telovadnicah, dasiravno je telovadbo naučno ministrstvo dovolilo. To preziranje odlokov višjih oblastev je nečuvno, in gospodje si najbrže domišljujejo, da Kranjska ne spada več v okvir v državnem zboru zastopanih dežel, ampak da je nekaka papeška provinca. Opozarjamo stariše, da okrajni šolski svet nima nikake pravice prepovedovati telovadbe ter naj svoje otroke brez ozira pošiljajo v sokolsko telovadnico. Za slučaj pa, da bi se šolsko vodstvo drznilo, izvajati kake konsekvence iz te nezakonite odredbe, naj se takoj pritožijo na višje inštanče.

Vojaštvo v Kranju. V Kranju imamo sedaj vse polno vojaštva, ki imajo vaje v okolici. Za enkrat obstojajo te vaje v tem, da se uči konje voziti. Pri tem bi se bila kmalu pripetila v sredo precejšnja nesreča. Nek kadet je vadih v Stražišču dva konja voziti, ki pa sta se mu splašila in dirjala proti Matajcu. Dohitela sta s slamo naložen voz, na katerega sta se s sprednjima nogama spela. Na vozu so bili otroci in le sreča je bila, da so sedeli toliko spredaj, da jih kopita zdvignjenih konj niso dosegla. V petek pa sta se vozila s čilim konjičem po mestu nek stotnik in nadporočnik. Konjiček se jima je splašil in dočim je stotnik še prasočasno skočil z voza, je nadporočnik pri cerkvi padel raz voz ter se poškodoval na nogi. Konj je dirjal naprej v Pungrat, ter se zaletel v mestno drvarnico, kjer so ga obdržali in vjeli. Omenimo naj še, da trobijo zvečer ob 9. uri retraito in zjutraj ob 4. reveillo po vseh predpisih in v vseh glasbenih legah ter zbudijo tako na neljub način marsikaterega zaspanca in tudi nezaspanca.

Značilno. Očividec nam poroča prizor, ki jasno kaže, kako daleč je naša zbesnela duhovščina že pripravila kmečko ljudstvo. Bilo je pretečeno nedeljo na trgu v Trziču, ko je tržiški Sokol obhajal desetletnico in razvil svoj prapor.

Ko se je razvil prapor, pričela je mnogobrojna množica navdušeno peti „Hej Slovani“. Pred menoj stojita dva kmetiča, ki sta pazno sledila slavnosti. Ko vidita, da so pri himni „Hej Slovani“ mahoma izginili raz glave klobuki, se eden od teh dveh kmetičev tudi odkrije, drugi pa se plaho ozira okoli in potem vpraša mojega sosedo: „Ali se moramo klerikalci tudi odkriti?“ Se le ko mu je sosed prikimal, je izginil zadnji klobuk raz glavo med mnogobrojno množico. Mislimo, da komentarja ni treba.

Nesreča pri vojaški vaji. Danes zjutraj je ponesrečil pri trenski vojaški vaji v Stražišču nek rezervnik trenskega polka. Padel je z voza ter prišel pod kolesa. Zlomil si je nogo in roko.

Moška podružnica Družbe sv. Cirila in Metodja v Kranju priredi v nedeljo, dne 14. septembra ob 3. popoldne veliko gozdno veselico na Laborah pod naslovom „Peče se krompir“. Obiskovalcem bodo na razpolago razna mrzla jedila, hrenovke, vino, pivo, kava. Posebna specijaliteta: lovski guljaš. Za zabavo: harmonika, petje ples. Vstopnina 20 vinarjev. K obilni udeležbi vabi najuljudnejše odbor.

Gozdna veselica v prid družbe sv. Cirila in Metodja na Laborah se vrši v slučaju neugodnega vremena prihodnjo nedeljo, 21. t. m.

Vaditeljski zbor Sokola v Kranju namerava izdati v prestavi vse dosedaj izdane in bodoče letnike „Cvičebni priloha Věstniku Sokolského“. S I. zvezkom „Vaditeljske knjižnice“ podava vadbena snov za učence in učenke, kateri zvezek pa ne obsega redovnih vaj. Zato priporočamo za pouk v redovnih vajah „Dr. Murnik, Redovne vaje Cena K 1'80“, za druge telovadne vrste „Vaditeljsk list. I. in II. (1.—3.) letnik“. Cena (obeh skupaj) K 2.—, s pžsto K 2'10. (V založništvu vaditeljskega zbora Sokola v Kranju). — Glede nazivoslovja opozarjamo na brošuro „Priprava za vaditeljske izpite“, ki izide v kratkem v založništvu „Sokolskega Vestnika Ljubljana I.— Sploh pa se obračamo na vse vaditelje-strokovnjake s prošnjo, da nam pismeno izrečejo svoje mnenje o nazivih in nam nasvetujejo v vseh slučajih morebitni boljši naziv, ker le tako je mogoč nadaljni razvoj in napredek našega nazivoslovja. I. zvezek stane K 1'80, s pošto K 2.— in se pošilja samo po poštne povzetju ali proti naprej poslanemu plačilu. Ker je ravno potreba snovi za pouk našega naraščaja zelo velika, upamo, da bratje-vaditelji kaj pridno posežejo po tej knjižici. — Na zdar!

Vaditeljski zbor „Sokola“ v Kranju.
Druga javna mestna tehtnica ob kolodvorski cesti se izroči prometu prihodnji teden. Tehtnica stoji na zelo pripravnem kraju, dvigne 3000 kg in je delo slovenskega obrtnika g. Ivana Rebeke, ključavničarja v Celju.

Učiteljske vesti. Za začasoo učiteljico na trirazredni ljudski šoli v Cerkljah je imenovana gosp. Franciška Urbančič na mesto na Dobravo premeščene učitelja gosp. Petra Jociča.

Elektrarna Mayr v Kranju opozarja, da ima Diesel-motor v popravi v Gradcu. Radi tega deluje le vodna naprava na Kokri in se uljudno prosi, da bi cenjeni odjemalci z razsvetljavo do 18. t. m. po možnosti štedili. Uporaba motorjev, likal in drugih aparatov od 6. ure dalje ni dovoljena.

Našel se je v petek zjutraj na glavnem trgu zvežen z več ključi. Kdor jih je zgubil, jih dobi v magistratni pisarni v Kranju.

Cvet v jeseni. Polovico kostanja poleg mestne tehtnice je v polnem cvetju, vzlic temu, da se bližamo hitro jeseni. Dočim ima ena polovica že popolnoma rujavo listje, je na drugi polovici nebroj čisto razvitega cvetja.

Gojenci za „Godbo prostov. požarne brambe v Kranju“ se sprejemajo vsak večer od 9.—10. ure v učni sobi v Pungratu. Gojenci naj bodo stari 14 do 16 let.

Prodaja konj. V ponedeljek, dne 15. kimovca t. l. se vrši ob 9. uri popoldne na mestnem sejmišču v Kranju javna dražba 7 izrabljenih vojaških konj proti gotovemu plačilu. Kupci imajo plačati v to določene koleke in 1% kupne svote v prid mestnemu ubožnemu zakladu.

Desetletnica. Deset let je preteklo dne 31. avgusta 1913 odkar se je mestna klavnica v Kranju izročila svojem namenu. V tem času se je zaklalo vse živine 23.763 in sicer: goved 6863, od teh volov 3920, krav 1725, telic 1084, bikov 134, telet 7307, prešičev 6889, ovac 2378, kozlov 114 in 212 kozličev. V tem času se je pa tudi vpeljalo, zaklane nerazkosane živine 10.441 in sicer: gov. 19, prešičev 6503, telet 2997, ovac 562, kozličev 345, in 15 jagnjet, razkosanega pa, bohov slanine 827, slanine in kg. 3826, mesa v kg. 40.193, vampov v kg 29.691.

Proslava 25letnice učiteljske Zaveze. „Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ je imela svojo letošnjo skupščino dne 6. in 7. septembra v Ljubljani. Zavezin srebrni jubilej je bil priča, kako odlično se vpošteva med nepodkupljivim razumništvom vsestransko delo narodnega in naprednega slovenskega učiteljstva, Impozantno uspelo slavlje ostane vsakemu udeležencu v neizbrisnem spominu. Slavnostna številka „Učiteljskega Tovariša“ in obširna brošura „Spominski spis“ izpričujeta organizatorično moč, kažeta na intenzivno delo in govorita o mnogih napravah, katere je ustvarilo

marljivo učiteljstvo, z lastno močjo v prid sebi, narodni šoli in slovenskemu narodu še posebej. V soboto zjutraj se je sestal upravni odbor, da potrdi in uravna novi načrt za nadaljno delo. Popoldne se je vršila seja delegatov in delegatinj, ki so prinesli s seboj želje in zahteve posameznih učiteljskih društev s Kranjske, Primorske in Štajerske. Iz obširnega tajniškega poročila, povzamemo, da je štela Zaveza v pretekli upravni dobi 33 učiteljskih društev in 2 deželni Zvezi, ki imajo skupno 69 častnih, 1460 pravih in 47 podpornih članov. Od pravih članov odpade na Kranjsko 493 (od lani je priraslo 24 društvenikov), na Štajersko 630 in na Primorsko 337. V tej Zavezi je torej letos 1576 društvnikov. Vsa v Zavezi stoječa učiteljska društva so imela tekom letošnjega društvenega leta 118 zborovanj, pri katerih je bilo 91 hospitacij in predavanj razne vsebine. Zaveza je član „Zveze slovenskega učiteljstva v Avstriji“, ki šteje nad 27.000 članov. Za šolske in učiteljske interese nastopa skupno že nekaj let tudi z „Deutsch-österreichischer Lehrerbund“, koder je včlanjenih 20.000 nemških učiteljev. Prav letos pa se je zasnova najdalekosežnejša napredna učiteljska organizacija, kamor so vstopili poleg omenjenih dveh učiteljskih Zvez še napredni Romunci in Lahi. V tej organizaciji je vse napredno avstrijsko učiteljstvo tako ojačeno, da zre lahko ponosno in brez strahu v boljšo, lepšo prihodnost. Svoje slavje je otvorila „Zaveza“ z jubilejnim koncertom, ki se je vršil v soboto zvečer v veliki dvorani „Narodnega doma“. Spored je obsegal domače slovenske pesmi, in lahko se reče, da je bil ta koncert, ki nam ga je nudilo naše napredno učiteljstvo, triumf naše slovenske narodne pesmi. Nastopili so moški in mešani zbori pod spretnim vodstvom g. Marolta, nekdanja tovarišica, Ljubljancanom dobro znana izborna koncertna pevka ga. Costaperaria-Devova, koncertni pianist in glasbeni učitelj g. Anton Trošt in njegov brat g. Ivan Trošt, gojenec c. kr. akademije za glasbo in uprizarjačo umetnost. V nedeljo dopoldne se je vršilo v veliki dvorani „Narodnega doma“ oficijelno slavnostno zborovanje v proslavo 25letnega jubileja „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev v Ljubljani“. Kot prejšnji večer pri koncertu je bila drugi dan dvorana popolnoma napolnjena. Slavnostno zborovanje je otvoril predsednik Luka Jelenc, ki je pojasnil pomen zborovanja in podal kratko zgodovinsko sličico ustanovitve in razvoja Zaveze. Zdržila so se v Zavezi vsa učiteljska društva na Kranjskem, Primorskem, Goriškem itd. in nam je tako ta učiteljska Zaveza predstavila prvič Zedinjeno Slovenijo. V boju, ki je trajal več let in ki se še nadaljuje, je odpadlo več nezdravega, toda ostalo je jedro in suho vejo nadomesti tisoč čvrstih zdravih mladik. Predsednik pozdravi udeležence iz Kranjske, Primorske, Goriške in Štajerske splošno. Vršili so se potem pozdravni govori: Župan dr. Tavčar je pozdravil „Zavezo“ v imenu mesta Ljubljane in ji častil k njenemu delovanju. Podžupan dr. Triller je pozdravil navzoče kot zastopnik kluba narodno-naprednih občinskih svetnikov in v imenu narodne stranke. Poslanec dr. Ravnihar je pozdravil zborovalce kot državni poslanec. Poslanec dr. Novak je pozdravil zborovalce v imenu kluba narodno-naprednih deželnih poslancev in kot deželni odbornik. Dr. Pipenbacher je pozdravil zborovalce v imenu Slovenske Sokolske Zveze. Vladni svetnik Senekovič pozdravlja Zvezo kot prvomestnik tri leta starejše posestrime Ciril-Methodove družbe in ji želi najboljši uspeh. V navdušenih pozdravih so jim sledili slovanski gostje. Dimitrij Sokolovič kot zastopnik učiteljskega združenja v kraljevini Srbiji, Jos. Kirin, zastopnik Zveze hrvaških učiteljskih društev v Zagrebu, Josip Skavič, zastopnik hrvaškega pedagoškega zbora v Zagrebu, Josip Granec, zastopnik Zveze hrvaških učiteljskih društev v Zagrebu, Mat. Hajny, zastopnik „Svaza slovanskih učiteljev“ v Rokousku, Bohdan Skala, zastopnik Zveze učiteljskih društev v kraljevini Češki, Peter Skalicky, zastopnik Zveze meščanskih učiteljev na Češkem, poslanec J. Havlik, zastopnik Zveze učiteljskih društev na Moravskem, Marija Tálska, predsednica Zveze moravskih učiteljic, tržaški poslanec Stefan Ferluga in Strmšek, zastopnik akademikov. Nato je prebral predsednik resolucijo, ki je bila sprejeta na zborovanju Zavezinih delegatov, ki se je vršilo v soboto popoldne. Resolucija zahteva uravnavo učiteljskih plač in sicer pred vsem določitev minimalnih plač, ki se ne smejo znižati v nobeni deželi in ki morajo biti tako odmerjene, da posvetijo učitelji lahko svojo moč svojemu poklicu in da vzdržujejo lahko tudi svoje rodbine. Kot take minimalne plače imajo veljati dohodki, ki gredo po vsakočasno javljanih določbah državnih uradnikov v štirih najnižjih činovnih razredih. Dalje se zahteva sanacija deželnih financ v svrhu regulacije učiteljskih razmer ali eventualno državni prispevek, ki naj ga dobe dežele v to svrhu. Pozivlja se deželne odbore in druge merodajne oblasti, da se končno reši učiteljsko materialno vprašanje, in državne in deželne poslance, da se zavzamejo za izpolnitev učiteljskih zahtev. Slavnostni govor je govoril deželni poslanec in učitelj v Idriji g. E. Gangl. Po slavnostnem govoru, ki je bil sprejet z viharim odobravanjem, je sledil dolg in temeljit referat

g. Bohdana Skale, nadučitelja iz Prage o učiteljevi državljanski svobodi in svobodi prepričanja. Sprejet je bil poročevalčev predlog, da naj se zbira po vseh kronovinah material, ki dakazuje, kako se krši učiteljsko državljansko svoboda in prepričanje. Ta material, ki naj bi ga zbrali referenti posameznih kronovin naj bi otvoril trdno bazo za nadaljno delovanje v tem vprašanju. Predsednik se je nato zahvalil naprednemu meščanstvu, zastopnikom raznih organizacij, govornikom, slovanskim bratom in sploh vsem, ki so pripomogli, da je slavnostno zborovanje tako krasno uspelo, ter je zaključil zborovanje. Udeleženci so zapeli stoje slovensko himno „Hej Slovani“ in se razšli. Popoldne ob 1. se je vršil v hotelu „Tivoli“ banket. Udeležilo se ga je 175 oseb. Kuhinjo je prevzela gđč. Jerica Zemljanova z gojenkami iz kuharskega tečaja, stregle pa so gospodične učiteljice. Vsem se mora izreči vsa pohvala, ki so jo popolnoma zaslužile za svoj trud in požrtvovalnost. Pri banketu je igral zelo dobro in pridno orkester „Sokola Ljubljana I.“ S tem je bil jubilej završen in vrnilo se so zborovalci, obodreni za nadaljno delo v prid narodu in odnesli, kakor tuji slovanski gosti, tako domačini na svoje domove prisrčne spomine na belo Ljubljano.

Tudi sad katoliške vzgoje. Na Srednji Beli pri Predvoru je posilil 19letni Miha Pernuš svojo 46 let staro slaboumno teto, ki mu pa je ta greh že odpustila.

Tuj gost. Minoli teden se je mudil znameniti branitelj Skadra, Esad Paša s spremstvom (4 dame, mali fantek in en zamorec) na Bledu, in se nastanil v hotelu „Louisenbad“.

Ustanova. Glasom razpisa c. in kr. 3. kornega poveljstva z dne 30. avgusta 1913, št. 1661/12, je razpisanih 6 mest Franc grof Codroipove ustanove za dekliško balo po 84 kron za uboga, možitve zmožna dekleta, katerih očetje pripadajo ali so pripadali kakemu nekdanj v notranjih avstrijskih deželah ležečemu polku, kakor tudi za dekleta invalidov vojaške invalidnice na Dunaju, katere izhajajo izza časa aktivne službe očetove po prvem razredu sklenjenega zakona. Prošnje, katerim je priložiti krstni list, ubožno in nrvstveno izpričevalo in dokazilo, da je bil oče prosilke po prvem razredu oženjen, predložiti je takoj pri predpostavljenemu polkovnem poveljstvu odnosno pri evidenčni oblasti. Prošnje so koleka proste.

Strela je udarila v hlev posestnika Pavla Koširja v Golem Vrhu pri Trati, ki je povzročila nad 7000 K škode. Ogenj je v kratkem času vpepelil hlev, hišo, vse poljsko orodje in veliko sena in krme. Tudi je zgorelo 14 ovac in dve telici. Zavarovalnina znaša samo 2000 K.

Roko je zlomil stroj v predilnici v Trziču delavcu Janezu Megliču iz Trziča. Prepeljali so ga v ljubljansko bolnišnico.

Z Bohinja. Veliki bohinjski predor, ki združuje postaji Bistrica-Bohinjsko jezero in Podbrdo, preplavljajo včasih velike vodne množine. V pomladi, ko se v hribih topi sneg, vdere včasih v ta predor do dva tisoč litrov vode v eni sekundi. Umevno je, da ta množina vode marsikdaj prav občutno ovira železniški promet. A tudi ob hudem dežju in nalivih vdere večkrat voda v bohinjski predor. Da se temu odpomore, so zgradili na sedenih hribih vodooodvodno napravo. V juliju lanskega leta so pričeli železniški inženjerji z merjenjem in že v jeseni so pričeli z delom, ki se utegne letos v oktobru dovršiti. Na Črni prsti v višini kakih 1350 metrov so našli inženjerji kotel ter zgradili v njem okrogli vodni rezervoar, ki zbira vse vodne odtokove sošednih višin ter jih odvaja po zgrajenem žlebu nizdol. Ta žleb se razprostira kakih 1000 metrov globoko, kjer se voda odteka v normalne struge. Na nekem kraju se je moralo za ta betoniran žleb razstreliti skalovje, na drugem zopet se je vsekval v zgorne plasti skal vodovodni kanal. Izvrstno je zlužila pri tem podjetju pri letošnjem vednem deževju koča na Mangartu, ki leži v višini kakih 1400 metrov. Posebne težave je povzročal transport gradbenega materiala v to višino, ki so ga vseskoz morale prinašati mule. V zadnjih tednih je delo hitro napredovalo in vodooodvodnega kanala je izgotovljenega že kakih 600 metrov, ki vodi množine voda ob pobočju Črni prsti. S tem bo preprečeno vedno oviranje železniškega prometa po vdirajoči vodi.

Vilfanova koča na Begušnici se je zaprla 9. t. m. Ključ od koč se dobi pri podružnici v Radovljici.

Gostilniški hlevi. Deželna vlada za Kranjsko je izdala sledečo naredbo: Vsled mnogih slučajev smrkavosti, ki so se v zadnjem času pojavili v deželi Kranjski in ki so ponajveč nastali vsled okužbe v gostilniških hlevih, dopolnjujejo se, da se zabrani razširjanje te in drugih nalezljivih bolezni konj, predpisi glede trgovine s konji na Kranjskem, ki so se zaukazali z razglasom z dne 8. januarja 1813, št. 27.152/12, s sledečimi predpisi: 1. Posestniki, kakor tudi najemniki gostilniških hlevov morajo tuje konje, ki se postavijo v njih gostilniške hleve, ločiti od domače živine. V vsakem gostilniškem hlevu morajo torej biti na razpolago posebni prostori, kakor tudi priprava za krmljenje in napajanje za tuje konje in posebni prostori, kakor tudi priprava za krmljenje in na-

pajanje za domače konje. 2. Po tujih konjih uporabljena stojišča, priprava za krmljenje in napajanje itd. mora se po vsaki porabi vedno takoj natančno očistiti. 3. Po vsakem živinskem in konjskem sejmu v dotičnem kraju ali v bližini morajo se vsi gostilniški hlevi, kateri so namenjeni za tuje konje, takoj, drugače najmanj po enkrat na teden natančno očistiti in primerno razkužiti z vročim lugom in živim apnom. 4. Posestniki in najemniki gostilničarskih hlevov morajo izvršitev razkužbe gostilniških hlevov občinskemu predstojniku naznaniti, ki se ima o izvršitvi prepričati in o tem voditi zapiske. 5. V gostilniških hlevih, kakor tudi na sejmiških morajo biti konji ciganov, konji namenjeni za zakol, kakor tudi konji konjskih trgovcev, ločeni od drugih konj. 6. Posestniki in najemniki gostilniških hlevov morajo nadalje glede vseh konj, ki se jih postavi v njih hleve, voditi natančne zapiske. V te zapiske vpisati je ime in bivališče konjskega posestnika, število konj, kakor tudi dan vhlavljenja. Te zapiske shraniti je najmanj eno leto. 7. Posestniki gostilniških hlevov ali najemniki teh morajo, kakor hitro zapazijo pri vhlavljenih konjih znake kužnih bolezni (smrkavost, garje itd.) ali sum taistih, v smislu § 17. zakona o živalskih kugah z dne 6. avgusta 1909, drž. zak. št. 177, o tem županstvu takoj naznaniti. Prestopki teh predpisov kaznovali se bodo po kazenskih določilih prej omenjenega zakona o živalskih kugah.

Kranjsko okrajno glavarstvo razglasa sledeče: Vsako leto se ponavljajo pritožbe med občinstvom, da si neopravičenci laste opetovano tuje sadje in kostanj, ki še visi na drevesih. Posestniki imajo radi tega ne samo obilo škode, ker pogrešajo težko pričakovani zaslužek od sadnje kupčije, ampak tudi drevesa se pri tem mnogokrat tako poškodujejo, da skozi več let nimajo sadja, ker se ni sadje dosti varno odtrgalo. Občinstvo se opozori na § 3 zakona v varstvo poljščine, glasom katerega je med drugim prepovedano trgati tuje sadje in da se v slučaju, ako bi kdo bil naznanjen zaradi zgoraj navedenega prestopka postopa s strogo kaznijo v smislu § 3 navedenega zakona.

Slovenska trgovska šola v Trstu (s pravico javnosti). IV. šolsko leto. Šola obstoji iz pripravljalnega in dveh trgovskih letnikov. V I. letnik se sprejemajo najmanj 14 let stari absolventje meščanskih ali nižjih srednjih šol ali pripravljalnih letnikov na trgovskih šolah. Kdor nima te šolske predizobrazbe, dela lahko vsprejemni izpit iz slovenskega jezika, računstva in geometrije, zemljepisja, prirodopisja in fizike. V II. letnik se lahko sprejemajo absolventje I. letnika na kaki drugi trgovski šoli. V pripravljalni letnik vstopijo lahko najmanj 13 let stari učenci, ki so dovršili vsaj I. razred meščanske ali srednje šole. Ako se oglasi vsaj 20 deklic, se otvori tudi I. letnik dekliške trgovske šole za tiste učenke, ki so dovršile meščansko šolo; ako se to število ne doseže, se uvrščajo deklice v deške razrede. Vpisovanje bo dne 16. in 17. septembra 1913. V novih modernih prostorih ul. Stadion 21/1 od 9.—12. in od 3.—6. Vpisnina (za nove učence) znaša K 5, prispevek za učila (plačajo vsi učenci) K 4. Šolnina znaša za trgovske letnike K 200, plačljivih v mesečnih obrokih po K 20, za pripravljalni letnik K 80. Revnejši učenci se lahko deloma ali povsem oproste plačevanja šolnine, učenke plačujejo brez izjeme. Nadaljnje informacije daje ravnateljstvo šole.

Razno.

Nesreče v gorah. Iz Toblacha poročajo: Nedavno so našli truplo sina ravnatelja „Wiener Bankvereina“, Markusa, ki so ga že več dni pogrešali. Pred osmimi dnevi se je ponesrečil na Monte Cristallo. — Iz Curiha poročajo: 23letni Janez Bahner iz Interlakna se je pri partiji na Silberhorn pred očmi svojega očeta in svojega brata ponesrečil ter se ubil. Oče in brat sta spravila truplo v dolino.

Francoski antimilitaristi. Iz Pariza poročajo: Pri nedeljski vojaški budnici je prišlo do ekscesov, ki so jih povzročili antimilitaristi. Ekscedenti so izruvali kandelabre ter z njimi razbijali hišne duri in okna. Streljali so tudi z revolveri, vdrli v več kavarn ter demolirali vse, kar so dobili v roke. Razušili so tudi eno policijsko postajo. Še le ko je nastopilo 3000 policistov, je nastal mir, toda pozneje je prišlo do manjših spopadov.

Senzacionalna iznajdba za kinematograf. Znani iznajditelj prof. Luigi Cerebotani je sestavil aparat, s katerim se govorenje, petje ali glasba posname istočasno s prizorom in tako tudi reproducira pri predstavah. Baje se lahko natančno uredi tudi tempi petja in glasbe. Aparat je jako fino delo, podobno gramofonu. Patenti so že naznanjeni v vseh državah.

Nezgode v gorah. Pri partiji na Grafleitturno in na Grafleitenspitze sta se ponesrečila Fr. fil. Luetjeus iz Freiburga in mediciner Eberhard Müller iz Planine. Oba sta mrtva. — Iz Krakova poročajo: Turist Jožef Hohmann iz Nemčije se je ponesrečil na Polskem sedlu v Visoki Trati ter se smrtonovarno pobil. Umirajočega so prepeljali v bolnišnico v Schmecksu.

Šolske knjige

ter vse druge

138

Šolske potrebščine

priporoča po najugodnejših cenah

Anton Adamič v Kranju.

Pisarna za urejevanje splošnih
gospodarskih zadev

J. Rozman :: Kranj

I. Denarni promet: Izposlovanje posojil v vseh oblikah. — Prevzem kapitalij in njih pupilarnovarno nalaganje. — Ranžiranje insolvent. — Eskont menic. — Nakup in prodaja državnih vrednostnih papirjev. — Izdaja uradnih borznih kurzov.

II. Informacijske zadeve: Izdaja trgovskih in obrtnih informacij ter naslovov dobaviteljev in odjemalcev za vse blagovne stroke.

III. Izterjevanje terjatev: Izterjevanje trgovskih in obrtnih terjatev. — Inkaso menic.

IV. Promet z nepremičninami in podjetji: Posredovanje pri nakupu, prodaji in zamenjavi nepremičnin, industrijskih, trgovskih in obrtnih podjetij.

V. Tehnično-komercialne zadeve: Nakup in prodaja industrijskih, obrtnih in poljedelskih strojev vseh sistemov. — Oprema celih delavnic. — Instalacije. — Načrti in proračuni.

VI. Strokovni nasveti v vseh navedenih zadevah. Strogo stvarno poslovanje. — Perspektivi na razpolago. 120 52-4

Denarja ni!

draginja je vedno večja, zaslužek pa majhen. Ako hočete z malim trudom gotovo 10 do 20 K na dan zaslužiti, pošljite za pojasnilo v pismu znamko za 10 vin. in svoj natančen naslov na: 6-1

Josip Batič

Ilirska Bistrica št. 22, Kranjsko.

Izdelovalnica damskih klobukov.

Usojam si uljudno naznaniti, da sem svojo delavnico povečal

za izdelovanje, popravljanje in barvanje vse vrste damskih in moških klobukov

po najnovejši modi. Izdeloval bo moj sin, ki ima večletno prakso iz najmodernejših tovarn inozemstva. — Zagotavljajoč naročnike solidne postrežbe in najnižjih cen se priporoča

Alojzij Pečnik in sin
klobučar v Kranju.

Pes!

13 mesecev star, nad pol metra visok, bele barve s črnimi lisami, se ceno proda. — Natančneje pove upravništvo „Save“ v Kranju.

Sprejmejo se

135

3 gospodje

na dobro hrano
in lepo stanovanje.

Vpraša naj se v novi hiši g. Fusa v Kranju.

Trgovski pomočnik

dobra in vešča ter zanesljiva moč sprejme se takoj

in pod ugodnimi pogoji v večji trgovini tu. — Kaj več iz prijaznosti pove uprava tega lista. 134 2-2

Krepkega učenca

ki ima vsaj dva razreda kake srednje šole

sprejme takoj
veletrgovina v Kranju.

Vpraša naj se v upravništvu „Save“ v Kranju.

Prevozno podjetje za Kranj in okolico

je v Kranju, Kokriško
predmestje pri „Zvezdi“.

Tam se prejemajo vsa tozadevna naročila.

FRANC KURALT.

Ideal gospodinje

je

Singer šivalni stroj

Dobivajo se v vseh prodajalnah, ki imajo poleg stojčce S-izvesek ali po naših potnikih.

Singer Co. deln. družba šivalnih strojev
Kranj, Glavni trg št. 119.

75 19-10

133 2-2

Kupovalci! Nakupimo svoje potrebščine pri Osvald Dobeicu v Kranju na Glavnem trgu (pri Krisperju),

kajti ondi se dobijo raznovrstne suhe in oljnate barve, firnež, terpentini, lake vseh vrst, čopiči, krtače, otepači, ročne torbice, sesalke za otroke, predvratne slame, pipe i. t. d. Velika zaloga stekla, kakor steklenic, vrčev za vino, vodo in pivo, žepnih steklenic, kozarcev, solnic, steklenih skled in krožnikov, križev brez in s pokrivalom, stoječih, visečih, stenskih in hlevskih svetilk, svečnikov, belih in zelenih senčnikov, krogelj, likerjev in vinskih servic, vpletenih steklenic vseh velikosti i. t. d. Nadalje različnega porcelana, kakor umivalne, jedilne, čajne in kavine oprave v vseh barvah, robotih in gladkih skled, belih, pisanih in stenskih krožnikov vse velikosti, šalic za kavo, mleko in juho, loncev za juho, skledice za omako, posodice za jajca, kavnihi strojev, loncev, brez in z napisom, pljuvalnikov, vrčev za mleko, kavo in čaj, vžigalnikov, ročnih svečnikov, vaz za cvetlice, posodice za zobotrebe, kropivnikov, vse vrst prstenih skled, krožnikov, etažer, šalic i. t. d. Velika izber kuhinjske posode, emajliranih skled, loncev, kastrolov, mlečnih ponev v modri in rujavi barvi, mlečnih in petrolejskih kangel, pekve, ponovk, zajemalk, belih in medenih korcev, pocinjanih skled za mešanje vse velikosti, belih loncev za perilo, aluminijum posode, vseh vrst tac, žetarov, cedilnikov za mleko, juho in čaj, pokrovk, modlov za torte, lijakov, lesenih in emajliranih solnic, likalnikov, mlinčkov za poper in kavo, požigalnikov za kavo, smetišnice, modrih in rujavih škafov za vodo, emajlirane umivalne oprave ter različnih umivalnih miz, strojev za meso in mandeljne, lite železne posode, žičnikov in žice, bešteka, kakor vilce, noži žlice i. t. d. 29-14

Vsi predmeti se prodajajo po najnižjih cenah. Gostilničarji in neveste imajo posebne cene. Na prodaj je tudi še malo rabljen Singerjev šivalni stroj za polovično ceno. Razglednice iz Kranja po 2 vin. Postrežba točna in solidna.

Tiskarna „SAVA“ v Kranju

se priporoča v izdelavo vseh tiskarskih del.

KOLESARJI, zahtevajte

v lastnem interesu nemudoma **brezplačno in poštne**
prosto prvi slovenski pravkar izišli

bogato ilustrovani cenik 1913 za kolesa in posamezne dele.

Poglejte pa pazljivo ali pa se osebno prepričajte v naših trgovinah in uvideli boste, da vodimo **prvovrstno blago po najnižjih, brezkonkurenčnih cenah.** 108 10-9

Karel Čamernik & Ko., Ljubljana, Dunajska cesta 9-12, **špecialna trgovina s kolesi, motorji, avtomobili in posameznimi deli, mehanična delavnica in garaža.**

Spominjajte se Ciril-Metodove družbe!

Zobozdravniški in zobotehnični atelje

dr. Edv. Globočnik

okrožni zdravnik in zobozdravnik in

Fr. Holzacker

konc. zobotehnik

v Kranju

16 52-38

v Hlebšovi hiši, nasproti rotovža, je slavnemu občinstvu vsak delavni dan od 8. ure zjutraj do 5. ure popoldne in ob nedeljah od pol 8. ure zjutraj do 11. ure dopoldne, izven velikih praznikov na razpolago.

Vinska veletrgovina Rudolf Kokalj, Kranj

17-38

Priporočam svoja
izvrstna, **zajamčeno pristna**
dolenjska, metliška, štajerska in istrijska

vina

v sodih in steklenicah

Zaloga najfinejših tu- in inozemskih šampanjcev, stekleničnih vin in mineralnih voda.

15-38

Veletrgovina A. Adamič v Kranju

priporoča

galanterijsko, norimberško in modno blago, perilo in pletenine, klobuke, čepice.

Damske pasove.
Velika zaloga **otročjih vozičkov** in potovalnih kovčkov po tovarniški ceni.
Lastna vrvarna v Ljubljani.

M. Rant - Kranj

trgovina s **špecerijskim in galanterijskim blagom**

Priložnostni nakup otroških vozičkov.
Najraznovstnejše špecerijsko blago.

Nakup suhih gob in deželnih pridelkov.

Kolodvorska restavracija

priporoča

vedno sveže Budjeviško pivo
ter pristna vina in dobro kuhinjo

Krasen senčnat vrt

4 52-38

18-38

Eternit

najboljše strešno kritje
prodaja najceneje tvrdka

Merkur, Peter Majdič, Kranj

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v LJUBLJANI

obrestuje hranilne vloge od 1. januarja 1913 naprej po čistih

brez odbitka rentnega davka.

4 3 / 4 0 / 0

brez odbitka rentnega davka.

Rezervni zaklad
nad K 800.000.

Rezervni zaklad
nad K 800.000.

7-38

Jamčeno čisto, jedrnato

2 52-38

Tovarna: **Ig. Fock, Kranj**

MILO z znamko Solnce.

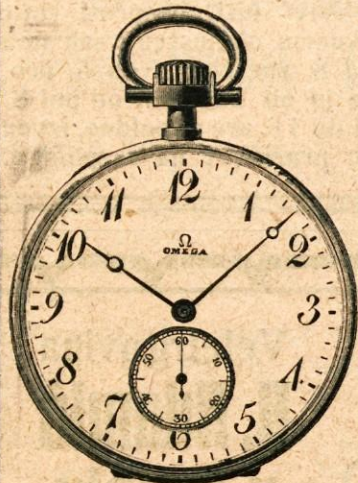
najizborneje in današnjim cenam primerno **najceneje**

zato najbolji **nadomestek** vsem dražjim vrstam. :: Prodaja se tudi na drobno.

Izdelki:

Kristalna soda, pralni lug, rudeče in črnomarmorirano Eschweger milo, zeleno tržaško in belo Marzeljsko milo, ter vse ceneje vrste pralnega mila. **Stearinske sveče. Kolomaz.**

14-85

Rudolf Rus

urar v Kranju poleg lekarne

Največja zaloga
ur, zlatnine in srebrnine

Priporoča se sl. občinstvu v nakup

gramofonov
in optičnega blaga.

Najnižje cene brez konkurence. Ceniki zastoj in poštnine prosti.

Tiskarna „Sava“ v Kranju

Vizitke, poročna naznanila, pisma, zavitke, račune, bolete, cirkularji, letake, vabila, lepake, posmrtnice,

jukste, trgovske karte, knjige v vseh velikostih, troškovniki, brošure, časopisi in sploh vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela v eni ali več barvah izvršuje v najelegantnejši obliki, hitro in najcenejše.

Nakup suhih jedilnih gob po najvišji dnevni ceni.

Veletrgovina J. & A. Majdič Kranj

Deželni pridelki, špecerijsko blago.

Priznani najboljši dalmatinski portland cement **„Salona“** za izdelovanje opeke in cement drugih znamk za zidanje

Svetle sezamove tropine.

Umetna gnojila.

12-38

Najstarejša trgovina

Ferd. Sajovic v Kranju poprej C. Pleiweiss

10-38

priporoča svojo bogato zalogo vedno najnovjšega in najboljšega manufakturnega blaga.

Posebno priporoča slavnemu občinstvu za

poletno sezijo

bogato izbiro oblek za moške in ženske.

Kreditno društvo v Kranju

registrovana zadruga z omejeno zavezo

13-38

obrestuje hranilne vloge od 1. januarja 1913 naprej po

4³/₄ 0/0

brez odbitka rentnega davka.

Uradne ure so vsak delavnik od 9.—12. dopoldne.